

Årsredovisning av verksamhet med personligt ombud 2016

Uppdraget (se vidare bilaga "Personligt ombud funktion/2009-06-24")

Uppdraget följer enligt den arbetsordning som tidigare gjorts upp i enlighet med, och med utgångspunkt från socialstyrelsens meddelandeblad 14/2000 att PO utifrån en fristående ställning ska verka för:

- att tillsammans med den enskilde identifiera och formulera dennes behov av vård, stöd och service
- att tillsammans med den enskilde verka för att olika huvudmäns insatser planeras, samordnas och genomförs
- att bistå och om fullmakt finns, företräda den enskilde i kontakterna med olika myndigheter /vårdgivare
- att verka för att den enskilde får vård, stöd och service utifrån egna önskemål, behov och lagliga rättigheter
- att identifiera och påvisa strukturella brister i verksamheten och därmed verka för att förändringar kommer till stånd.

Målgrupp (se vidare bilaga som ovan)

Personer över 18 år med långvarig eller bedömt framtida långvarig psykisk ohälsa som fordrar flera insatser i vardagen. Den enskilde klienten begär själv personligt ombud (eller andra i dennes närhet) och kan inte remitteras till verksamheten. Psykiatrisk diagnos utgör ingen förutsättning för att erhålla ombud. Personer med god man, förvaltare eller andra stödinsatser utgör inget hinder för att söka ombud.

Mål med verksamheten

Målen för verksamheten är att bidra till individens återhämtning och skapa förutsättningar för ett självständigt liv. Att identifiera och påvisa strukturella brister och verka för utveckling inom området.

Inledning

Ett personligt ombud arbetar på uppdrag av klienten och fungerar som ett redskap för att stärka klienten till att få bättre tillit till sig själv och därmed få bättre kontroll och makt över den egna vardagen. I dag finns personliga ombud i 245 av landets kommuner (84 procent) och når årligen cirka 6000 klienter.

I Länsstyrelsernas årsrapporter till Socialstyrelsen framgår att verksamheten på många håll har fått en fast förankring och att kommunerna numera ser den som en etablerad del av vad som förväntas finnas i en kommun.

Många ombud (80 procent) uppger att de flera gånger rapporterat brister i vård- och omsorgssystemet. Sammantaget handlar bristerna om bemötande och värderingar, myndigheternas organisations- och strukturbuster, tillgänglighet till psykiatrisk vård och brister i samordnade insatser.

Vid en jämförelse av vad klienterna har behov av stöd och hjälp med, finns vissa skillnader sedan tidigare mätningar. Klienterna har uppgett fler områden som de behöver stöd i och det som efterfrågas främst är stöd i kontakter med myndigheter och hälso- och sjukvården samt i frågor om ekonomi. Klienterna har genom kontakt med ombud nu funnit lösningar inom fler problemområden jämfört med tidigare.

Uppföljningen visar att verksamheten med personligt ombud är en välfungerande verksamhet och till stor nytta för klienterna genom att deras livssituation förbättras.

(se vidare: *Uppföljning av verksamheter med personligt ombud/ Socialstyrelsen, artikelnummer 2014-03-23/ www.socialstyrelsen.se*)

Grunden i arbetet som personligt ombud är strävan efter ett helhetsperspektiv med ett tydligt fokus på den enskilda klientens behov. I Socialstyrelsens *Meddelandeblad* (nr 5/2011) står att de personliga ombudens arbetsuppgifter är att

- tillsammans med klienten identifiera och formulera hans eller hennes behov av vård, stöd, service, rehabilitering och sysselsättning
- tillsammans med klienten se till att olika huvudmäns insatser planeras, samordnas och genomförs
- bistå klienterna i kontakten med olika myndigheter
- se till att klienten får vård, stöd och service, rehabilitering och sysselsättning utifrån egna önskemål, behov och lagliga rättigheter
- verka för att klienten får tillgång till rehabilitering, sysselsättning och/eller arbete.

De personliga ombudens arbetsuppgifter behöver tydligt avgränsas från andra yrkeskategoriers uppgifter och ansvar. I personliga ombuds arbetsuppgifter ingår **inte** att

- besluta om insatser (eftersom detta är myndighetsutövning)
- ta över huvudmännens ansvar för att samordna insatser från olika myndigheter (men påtalar vikten av att ansvariga huvudmän samordnar sina insatser)
- svara för behandling eller annan vårdinsats som ges enligt hälso- och sjukvårdslagen.

- gör inte det arbete som utförs av t ex god man, förvaltare, boendestödjare, kontaktperson eller vårdpersonal.

Personligt ombud är ett tillfälligt stöd som avslutas efter slutfört uppdrag, men du kan naturligtvis kontakta oss igen.

Den 1 augusti 2013 trädde en förordning i kraft, (SFS2013:522) förordning om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar. Förordningen tillämpas första gången i fråga om statsbidrag för år 2014, och ställer krav på att det ska finnas en ledningsgrupp för personligt ombud som ska vara sammansatt av representanter för kommunen, landstingets primärvård och psykiatri, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Patient-, brukar- och anhörigorganisationer ska erbjudas att delta i ledningsgruppen.

Personligt ombud i Tyresö ingår i en gemensam ledningsgrupp tillsammans med ombuden i Haninge och Nynäshamn, detta med start under våren 2014.

Aktuella problemområden 2016 i Tyresö kommun (Bilaga Handlingsplan Systemfel och brister)

Ombudet ska identifiera och påtala brister i verksamheten och därmed verka för att förändringar kommer till stånd som gagnar personer med psykisk ohälsa i Tyresö genom att:

- Att systematisera och återrapportera strukturella brister, såväl till Ledningsgruppen som till andra verksamhetschefer. Här behöver arbetet formaliseras samt i övrigt dokumenteras så att uppföljning över tid kan ske
- Att synliggöra och företräda målgruppen i mer övergripande sammanhang, genom tex de granskningar som företas inom området samt övriga kontakter och möten
- Att verka för ett gott samarbetsklimat med andra aktörer
- Att funktionen som PO ges möjlighet att aktivt delta i förändring och utveckling

Brister i fråga om den enskildes möjligheter att få tillgång till samhällets utbud av vård, stöd och service som uppmärksammats är:

- *Bostadsproblematik- behov av tydligt samordnad boendekedja.* Hemlöshet förknippas ofta med personer som inte har tak över huvudet, som sover i trapp-uppgångar eller vistas på hårbäрге. Men de som är hemlösa och utestängda från den ordinarie bostadsmarknaden är ingen homogen grupp, utan lever under olika mer eller mindre otrygga omständigheter, med mer eller mindre varaktighet.

Många hemlösa personer har någon typ av individuell problematik, såsom missbruksproblematik, psykisk eller fysisk ohälsa, arbetslöshet, ekonomiska svårigheter eller relationsproblem. Många står utan bostad på grund av vräkning, vilket kan röra såväl ensamstående som familjer med barn. Andra har svårt komma in på bostadsmarknaden enbart på grund av att de inte har några tidigare

bostadreferenser eller en låg inkomst – många hyresvärdar godtar exempelvis inte försörjningsstöd som inkomstkälla.

Därmed är ett stort antal människor hänvisade till kommunernas speciella utbud av boendelösningar: bostäder som hyrs ut i andra hand, och som ofta förknippas med särskilda villkor eller regler. Det råder dessutom stor brist på bostäder i många kommuner. Komplexiteten gör att det behövs åtgärder av flera olika slag, både individuella stödinsatser och strukturella förbättringar.

Socialtjänsten har en viktig uppgift i att ge enskilda individer olika former av stöd. Men på ett strukturellt plan är situationen på arbetsmarknaden, inriktningen på integrations-, hälso- och sjukvårdspolitiken och framförallt bostadspolitiken andra viktiga faktorer för att kunna förstå, hantera och arbeta mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

För att arbetet med att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden ska fungera effektivt, bör ansvaret för detta främst finnas på den kommunnivå där man har mest möjlighet att påverka bostadsförsörjningen i kommunen. Kommunens högsta beslutsfattande organ har det yttersta ansvaret för planeringen av bostadsmarknaden.

Inom Tyresö kommun har socialförvaltningen uppmärksammat behovet och tillgången på lämpliga bostäder för socialt utsatta grupper både internt och i kommunledningsgruppen. Det är positivt att så skett, men innebär samtidigt att en strategi behöver utformas för att åstadkomma en utveckling inom området. En tydlig samordnad boendekedja med riktlinjer för handläggning av försöks- och träningslägenheter.

- *Insatserna för arbete/ sysselsättning/ aktiviteter* behöver samordnas och tydliggöras. För övrigt är det stöd och de insatser, generellt sett såsom idag utformade, inte alltid anpassade utifrån målgruppens behov. Insatser samordnas inte, vare sig inom verksamheter eller för den delen mellan verksamheter internt eller externt.

Vad gäller behovet av att samordna insatserna pågår en utveckling av *En väg in*, en myndighetsgemensam mottagning för Tyresöbor med behov av samordnat stöd med representanter från kommunens försörjningsstödsenhet och arbetsmarknadsenhet samt Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Myndigheterna ska utveckla ett gemensamt arbetssätt för att skapa mer effektiva vägar till arbete, studier och egen försörjning. En samordning planeras också av både Ung i Tyresö, Resursrådet och En väg in.

Regeringen har gett Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ett gemensamt uppdrag att under 2014-2016 initiera en vetenskaplig utvärdering för att pröva effekter av arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser för unga med aktivitetsersättning. En överenskommelse har tecknats mellan Tyresö kommun och Försäkringskassan som innebär att Tyresö kommun har utsett en *case manager* som arbetar med målgruppen.

Vidare välkomnas Samordningsförbundets projekt *En gemensam framtidsmodell för verksamhet för personer med psykisk funktionsnedsättning*, vilket pågått under 2016 och fortsättningsvis under 2017. (PRIO). I skrivande stund oklart vad projektet inneburit för verksamheten 2016.

- *Föräldrastödet behöver utvecklas.* (se även *Effekter av föräldrastöd*: Redovisning av en nationell utvärdering på uppdrag av Socialstyrelsen) Ett särskilt svårt och viktigt stödområde från samhället/socialtjänsten gäller föräldrastöd och för att på bästa sätt förebygga och hantera barns placeringar i jour- och familjehem. I dag syns detta stöd vara otillräckligt, varför barnet och barnets biologiska far- och morföräldrar till stor del kan utelämnas och får för egen hand försöka hantera situationen. Detta är ingen framgångsrik väg särskilt då med betänkande om psykisk ohälsa och många gånger där en betydligt försvagad ekonomi råder. Den psykiska ohälsan för med sig svårigheter i de allra flesta sammanhang. Som personligt ombud i Tyresö upplevs att föräldrar efterfrågar stöd i sitt föräldraskap, och att det finns en osäkerhet över att ta kontakt med socialtjänsten och vidare vilken hjälp man kan erbjudas.
- Insatsen *God man* respektive *Försörjningsstöds förmedlingsmedel*. Proceduren med ansökan om god man mätt i tid är många gånger långdragen. Exempel på 5-6 månader är inte ovanligt. När ansökan om god man görs är det utifrån den enskildes behov av stöd samt praktisk hjälp att bland annat sörja för den enskildes ekonomi, för att på bästa sätt säkerställa handhavandet av denna. Denna långdragna procedur innebär att den behövandes situation ytterligare hinner försämrans med dessvärre många gånger katastrofala följder.

Socialförvaltningen i Tyresö har hörsammat (2014) ovanstående problematik och föreslagit att insatsen förmedlingsmedel bör beviljas i avvaktan på God man om det föreligger ett sådant behov. Under 2016 har ytterligare handläggningstiden och utseendet av God man dragit ut på tiden varför viktigt att insatsen *förmedlingsmedel* fullt ut ges möjlighet träda in i avvaktan på God man.

- *Boendestödet* inom socialpsykiatrin behöver utvecklas och anpassas i nära samverkan med målgruppen och berörda organisationer. De senaste 20-30 åren har inneburit stora förändringar inom psykiatrisk vård och omsorg och de har haft en direkt inverkan på boendet för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Efter psykiatrireformen 1995 har det dock blivit vanligt med kollektiva boendeformer som bostad med särskild service och boendestöd i ordinärt boende. Dessa former av boende ger en större möjlighet att leva ett självständigt och värdigt liv. Kommuner och enskilda verksamheter förväntas sträva efter att kunna erbjuda en så bra boendemiljö och ett så bra boendestöd som möjligt i dessa boendeformer. Dessutom förväntas miljön och stödet vara anpassade till varje individs behov och önskemål.

Gruppen som söker och får boende och boendestöd har förändrats under den relativt korta tiden sedan psykiatrireformen trädde i kraft 1995 och gruppen är nu

betydligt mer heterogen i flera avseenden. I dag finns ett bredare spektrum av behov än tidigare och man kan urskilja många fler potentiella undergrupper, vars behov både liknar och skiljer sig från varandra. Med andra ord innebär detta att personer med skilda diagnoser kan ha olika behov av stöd, omsorg och service. Till särskilda målgrupper hör bland annat personer med funktionsnedsättning och/eller missbruksproblematik. Frågan om boendestödets behov av utveckling är också nära knutet till bostadsproblematiken och behovet av en samordnad boendekedja.

Socialförvaltningen inom Tyresö kommun kommer under 2016 att upphandla boendestöd enligt lagen om valfrihetssystem (LOV). Syftet är att bidra till ökad valfrihet och delaktighet och att kunna erbjuda ett mer differentierat boendestöd. Boendestöd ska också kunna erbjudas under kvällar och helger. För närvarande planerad avtalsstart 1 februari 2016. Oklart i skrivande stund det resultat en uppföljning givit.

- *Samverkan internt såväl externt* behöver utvecklas och förbättras. Detta är en nödvändighet för att tydliggöra ansvarsfrågor och förbättra den sammanhållande processen. Viktigt att individen ska få den hjälp/stöd han/hon har behov av och rätt till, vidare att individens inflytande och delaktighet säkerställs.

Det finns i dag framtaget ett *vägledningsdokument* om samordnad individuell plan, beskrivet som SIP, en vägledning för personal i kommuner och landsting i Stockholms län.

Sedan i januari 2010 framgår i Socialtjänstlagen och i Hälso- och sjukvårdslagen en bestämmelse enligt följande: ” När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan”. Det finns även andra samverkansparter som kan vara aktuella att medverka i en SIP, exempelvis Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, frivården, Kriminalvården eller närstående.

Vägledningen ger ett stöd till hur processen går till och hur samverkan kan se ut. Det kan också vara nödvändigt för olika verksamheter att, med utgångspunkt från vägledningsdokumentet, ta fram lokala rutiner.

Har pågått utbildningsinsatser, sedan 2014, inom Tyresö kommun i avsikt att ta fram lokala rutiner enligt det framtagna vägledningsdokumentet. Uppföljning under hösten 2015 och fortsatt 2016 visar på att utbildningsinsatserna fortsatt behöver utvecklas och antalet [SIP:ar](#) behöver öka. Arbetet finns inte tydligt förankrat inom verksamheterna.

Framtidsperspektiv

Det finns anledning att ytterligare arbeta för att göra PO-funktionen känd och en påverkansfaktor, samt att den ges möjlighet att delta i utvecklingen av kommunens socialpsykiatriska verksamhet, och för den delen annan verksamhet där en psykisk ohälsa lägger hinder i vägen. En sammanhållen samordnad socialpsykiatri för att på bästa sätt gagna den enskilde.

Det framstår som mycket betydelsefullt att se PO-verksamheten som en investering för framtiden, att funktionen ges utrymme och delaktighet i uppbyggnads- och utvecklingsprocessen.

Att i övrigt verka för

- Kunskapsuppbyggnad inom verksamhetsområdet
- Kontaktskapande och kartläggning
- Metoduppbyggnad
- Skapa sig en djupare bild av målgruppen genom en bred kartläggning
- Fördjupa samverkan med andra aktörer i kvalitetshöjande syfte
- Vara delaktig i planering och utveckling inom området
- Inneha en fortsatt självständig och fristående ställning i förhållande till berörda myndigheter och organisationer

Grundläggande synsätt för personligt ombudsverksamhet i Tyresö

Att personer med psykisk ohälsa ska ha ett fullgott liv där man ska kunna delta i samhällslivet på samma villkor som övriga medborgare

Att öka förståelsen för målgruppens specifika behov

Att den enskildes önskemål och behov ska vara i fokus för samtliga inblandade

Att bättre kunna samordna de resurser som finns runt den enskilde, med avseende både på professionellt och privat nätverk

Att göra verksamheten känd med utgångspunkt för den enskilde och att personligt ombud ses som en möjlighet att bidra till utveckling av de samlade resurserna samt till nyskapande.

Brukare/Klient/Patient som medskapare

(Källa: SKL – Sveriges Kommuner och Landsting beskriver i ett dokument – *Positionspapper* - om Patient- och brukarmedverkan enligt nedan)

Förhållningssättet mellan den professionelle och brukare/klient/patient, både på individnivå och på verksamhetsnivå, vilar idag i alltför stor utsträckning på en obalans i

maktförhållande och på sina håll en föråldrad kultur där de professionella är auktoriteter som ska *lösa individens situation*. Synen på den enskilde har präglats av att denne är en *mottagare* av välfärdstjänsten som inte kan eller får påverka sin egen process eller hur verksamheten bedrivs.

Flera faktorer i samhällsutvecklingen bidrar till att detta synsätt på brukare/klient/eller patient är i förändring. Många av dagens välinformerade och välutbildade medborgare vill ha ökade valmöjligheter och vara med och påverka utformningen av de tjänster de ska ta del av. Samtidigt läggs ett allt större fokus på vad välfärdstjänsterna faktiskt ger för resultat för den enskilde och vilken kvalitet välfärdstjänsterna har haft. Detta sätter konkret brukarens/klientens/patientens situation och upplevelse i centrum då deras upplevelser och önskemål är en kunskapskälla som ska vägas samman med forskningen och den beprövade erfarenheten.

Dessa nya drivkrafter i samhällsutvecklingen är av sådan karaktär att de i grunden förändrar sättet att se på brukare/klienter/patienters ställning och roll. Den tidigare rådande synen som *mottagare av välfärdstjänster* behöver överges till förmån för en sådan syn där de är medskapare i socialtjänst och hälso- och sjukvården.

Att dessa är *medskapare* handlar inte enbart om att de medverkar i sin egen process eller utveckling av verksamheter. Det kan också innebära att vissa välfärdstjänster, med stöd från socialtjänst/hälso- och sjukvård rent praktiskt kan utföras av brukare/klient eller patient själva.

Många kommuner och landsting bedriver ett mer systematiskt arbete för att brukare och patienters specifika kunskap och eget uttalade perspektiv ska bli tydligt och kunna utgöra ett väsentligt inslag i styrningen. Sådant arbete bygger på övertygelsen om att verksamheten kommer att bli effektivare, med högre individuell träffsäkerhet och bättre måluppfyllelse.

Man söker ta vara på enskilda individers; brukares, patienters eller närståendes, kunskap för att skapa bättre individuella processer. Man tar också vara på den ackumulerade erfarenhetskunskap som finns hos olika slag av brukar- och patientorganisationer för att förbättra verksamheten i stort.

Sammanfattande statistik för perioden januari – december 2016

De personer som önskat/begärt personligt ombud sedan inledningen har alla fått det. Andra har under året bedömts vara vilande eller så avslutats.

Situation årsskiftet 2015/2016	Män	Kvinnor
Antal klienter 31 dec 2015	22	26
Antal klienter 31 dec 2016	21	26
Nya klienter 2016	11	11
Avslutade klienter 2016	21	26

I nedanstående tabell enbart klienter som avslutats under 2016

Åldergrupper	Män	Kvinnor
18 – 29 år	6	2
30 – 49 år	3	8
50 - 64 år	2	2
65 år och uppåt	0	0
Summa	21 (Avslut)	26 (Avslut)
	Män	Kvinnor
Antal klienter med minder- Åriga barn som PO har vetskap om?	0	6

De vanligaste kontaktorsakerna

- Ekonomiska frågor
- Förbättra kontakt med myndighet/nätverk
- Bostadssituation
- Psykologiska/emotionella/vardagsstöd
- Arbets-/sysselsättnings-/studiefrågor
- Försäkringskassan
- Juridiska frågor
- Anhörigsituation
- Etablera kontakt med hjälpinsats

Hur aktuella ärenden initierats under 2016 (angivet i procent)

- Initierats tidigare 52 %
- Initierats under 2015 48 %
- Eget initiativ 66 %
- Kommunal verksamhet 19 % (Bistånd, IFO, Konsumentvägledare)
- Extern verksamhet 8 % (AF, Capiro, Habilitering)
- Förälder/närstående 7 %

Det planeras ingen förändring i PO-verksamhetens omfattning för 2017 jmf med 2016. Däremot avslutar nuvarande PO sin tjänstgöring vid årsskiftet.

Uppdraget innehas av Hans Meidal, Personligt ombud, Marknadsgränd 2, 135 81 Tyresö 08-5782 9244, hans.meidal@tyreso.se

Rapportering av systemfel/brister i Tyresö kommun samt förslag på förbättringsåtgärder

Datum	
Ombud	
Diarienummer	

1. Kort beskrivning av händelseförloppet och systemfelet/bristen	
2. Inblandade myndigheter eller verksamheter	
3. Beskrivning av konsekvenser för klienten	
4. Förslag på förbättringsåtgärd	
5. Systemfelet/bristen rapporterad till	

Återrapportering av systemfel/brister uppmärksammade av Personligt ombud i Tyresö

Gäller systemfel/brist med diarienummer:	
Inlämnat datum:	
Vidtagen förbättringsåtgärd:	
Ansvarig för vidtagen åtgärd:	
Övrig synpunkt:	
Ansvarig för övrig synpunkt:	
Åter till Personligt ombud: (datum)	

Hans Meidal
 Personligt ombud i Tyresö hans.meidal@tyreso.se
 08- 5782 92 44

Besöksadress:
 Marknadsgränd 2
 135 81 Tyresö

Personligt ombuds handlingsplan för systemfel och brister

Enligt Socialstyrelsen ingår det i personligt ombuds arbetsuppgifter att påpeka brister i välfärdssystemet som de upptäcker i arbetet med klienterna. Deras upptäckter kan bidra till att lokala och centrala systemförändringar sker, vilket är ett led i huvudmännens kvalitetsarbete. Ombudens upptäckter av systembrister måste föras vidare till beslutsfattare för att få ändringar till stånd. En stöttande, lyhörd och väl sammansatt ledningsgrupp blir oerhört viktig i detta avseende. (Socialstyrelsens rapport "Personligt Ombud 2000-2004" sid 26-27)

PO i Tyresö har styrgruppens mandat och förtroende att utifrån en fristående ställning:

- Arbeta med fel och brister
- I olika sammanhang påtala och företräda målgruppen i övergripande frågor på såväl lokal som regional och nationell nivå
- Verka för att uppnå ett gott samverkans klimat med berörda organisationer, myndigheter och andra berörda.

Fel och brister på olika nivåer

1. Lokal nivå (enskilda handläggare/behandlare, ledning, organisation, resurser)

Om ett fel eller en brist beror på enskilda handläggare/behandlare, en avdelnings ledning, organisation eller de resurser som finns till dess förfogande; då vänder sig PO till ansvariga chefer eller politiker för att påtala detta.

2. Central nivå (lagstiftning, politiska mål, resurser)

Om ett fel eller en brist beror på exempelvis lagstiftning så kan det vara aktuellt att gå samman med andra PO, myndigheter, lokala politiker eller intresseorganisationer för att göra exempelvis en skrivelse.

PO gör en analys av felet eller bristens karaktär och vilken nivå det gäller. Under analysfasen har PO möjlighet att vända sig till olika aktörer och myndigheter för konsultation.

Förmedling av fel och brister

- PO förmedlar fel och brister i samtal eller möte med ansvariga chefer eller politiker (i första hand med första linjens chef och sedan går PO vidare uppåt i organisationen).

PO förmedlar även fel och brister genom:

- Falldragningar i styrgruppen
- Årsrapport

Uppföljning av rapporterade fel och brister

- Dialog mellan PO och den organisation eller myndighet som det berör.

Om fel eller brister kvarstår och är av allvarlig karaktär

- Dialog mellan PO och ansvarig chef
- Råd och stöd från styrgruppen
- Kontakt med andra myndigheter, berörda politiker och chefer

Hans Meidal
Personligt ombud i Tyresö
hans.meidal@tyreso.se
08-5782 92 44

Besöksadress:
Marknadsgränd 2
135 81 Tyresö

Personligt ombud

Verksamheten personligt ombud riktar sig till personer med omfattande och långvarig psykisk funktionsnedsättning som har behov av att ta till vara sina rättigheter i samhället.

Personligt ombud är ingen myndighet utan arbetar fristående från myndigheter och vårdgivare på den enskilde personens uppdrag utifrån dennes egna resurser, behov och uppsatta mål. Det kan handla om behov av stöd, vård, service eller kontakter med olika myndigheter.

För att få stöd av personligt ombud krävs inte någon remiss eller biståndsbeslut. Stöd av personligt ombud kan sökas av den enskilde själv eller av en annan person i samråd med personen med psykisk funktionsnedsättning.

Personligt ombud finns för personer

- med psykisk funktionsnedsättning som har omfattande och långvariga sociala svårigheter som medför stora hinder för ett fungerande vardagsliv
- som har komplexa behov av vård, stöd och service
- som har behov av kontakt med socialtjänst, primärvård och/eller den specialiserade psykiatri (utan krav på diagnos) och andra myndigheter
- som har behov av samordning av vård, stöd och service
- som är 18 år eller äldre.

Så här fungerar personligt ombud

Den främsta uppgiften för ett personligt ombud är att skapa förutsättningar för den enskilde att få till stånd goda och samordnade insatser i enlighet med dennes behov, önskemål och lagliga rättigheter. Eftersom det råder sekretess mellan olika myndigheter är den enskildes samtycke en förutsättning för ombudets arbete. Personligt ombud är kostnadsfritt för den enskilde. Personligt ombud har tystnadsplikt och är inte dokumentationsskyldiga. Efter slutfört uppdrag avslutas kontakten mellan den enskilde och det personliga ombudet. Den enskilde är givetvis välkommen att kontakta personligt ombud flera gånger.

Syftet med verksamheten personligt ombud är att den enskilde får

- större möjligheter att påverka sin situation och vara delaktig i samhället
- möjlighet att leva ett mer självständigt liv och en förbättrad livssituation
- möjlighet att ta del av samhällets utbud av vård, stöd och service på jämlika villkor
- rätt hjälp, rådgivning och stöd utifrån sina egna önskemål, behov och lagliga rättigheter
- ett fungerande nätverk omkring sig
- myndigheterna att samverka utifrån den enskildes behov

Vad gör personligt ombud

- identifierar och formulerar den enskildes behov av vård, stöd och service i samspel med denne
- bistår den enskilde och företräder denne inför myndigheter
- verkar för att vård, stöd och service ges den enskilde utifrån dennes önskemål, behov och lagliga rättigheter
- verkar för att insatserna för den enskilde i form av vård, stöd och service samordnas

Ombudet kan till exempel stödja den enskilde

- vid kontakter med sjukvården
- vid kontakter med socialtjänsten, försäkringskassan, kronofogdemyndigheten, överförmyndaren, arbetsförmedlingen eller andra myndigheter
- vid kontakter med bostadsbolag eller andra för den enskilde viktiga instanser
- att skriva ansökan om stöd från samhället, till exempel om kontaktperson eller god man

Ansvars- och uppgiftsfördelning

De personliga ombudens arbetsuppgifter tangerar/överlappar ansvar och uppgifter som andra yrkeskategorier har för personer med psykisk funktionsnedsättning. Det gäller till exempel god man/förvaltare och stödpersoner utsedd av patientnämnden i samband med tvångsvård. Det är viktigt att risken för dubbelarbete och oklar ansvars- och uppgiftsfördelning uppmärksammas noga i varje enskilt fall så att samordningen av de olika insatserna blir tydlig för den enskilde. Personliga ombud ska inte ersätta det arbete som utförs av till exempel god man, förvaltare, boendestödjare, kontaktperson eller personlig assistent.

Personligt ombud har ingen myndighetsutövning och kan alltså inte besluta om insatser. De personliga ombuden svarar inte för vård eller behandling och kan inte heller ta över myndigheternas ansvar för samordning av insatser.

Attityder och förhållningsätt

- den enskilde personen bestämmer själv – ombudet ska stödja den enskilde med resurser för att nå egna mål
- personkontinuitet – samma ombud över tid
- långsiktighet – en ”grundbult” för att nå resultat i arbetet tillsammans med den enskilde personen
- nära relation – lära känna den enskilde personen och etablera en förtroendefull relation innan mål kan formuleras och förändring påbörjas
- arbeta i den enskilde personens naturliga miljöer genom exempelvis hembesök
- arbeta flexibelt i nuet – den enskilde personens unika behov och just nu aktuella funktionsnivå och hälsotillstånd är utgångspunkt för allt arbete

Identifiera systemfel och brister i samhället

Personligt ombud verkar för att personer med psykisk funktionsnedsättning som grupp ska få bättre livsvillkor. Det sker genom att de personliga ombuden identifierar systemfel och brister i samhället som påverkar gruppen negativt och rapporterar dessa till ledningsgruppen.

Frivillig verksamhet för kommunen

Personligt ombud är en för kommunerna frivillig verksamhet och verksamhetens form är inte reglerad på nationell nivå.

Den enskilde har inte någon laglig rätt till personligt ombud och kan inte överklaga till förvaltningsdomstol om han/hon nekats stöd av personligt ombud. Kommunerna har alltså möjlighet men inte skyldighet att erbjuda stöd av personligt ombud.

Kommunens ansvar

Kommunerna har ett ansvar enligt socialtjänstlagen (5 kap 7 och 8 §§ SoL) för att söka upp personer med psykisk funktionsnedsättning, kartlägga behov samt erbjuda insatser i form av stöd och service. Det är också kommunens ansvar att initiera samverkan med andra berörda myndigheter och med organisationer.

Tillsyn och uppföljning

Socialstyrelsen ansvarar för tillsyn av verksamheten med personligt ombud och genomför årliga uppföljningar.